

mu je udomaćena, kao i o unutar-njem svijetu pripovjedača.

Ion Vladuittiu (Dokumentacija regionalnih etnografskih istraživanja u Rumunjskoj) piše o metodologiji etnografskih istraživanja u Rumunjskoj a **Berti Petrei (Svakodnevnica i svečani običaji u regionalnom istraživanju kulture)** pokazuje na primjerima iz Gradišća — Burgenlanda koliko je kompliciran problem akulturacije.

Vlasta Domaćinović

Žena u seoskoj kulturi Slavonije. V međunarodni znanstveni skup, Vinkovci 1980, Urednik **Vlasta Domaćinović**, Ethnographia Pannonica. Etnološka tribina, posebno izdanje, Hrvatsko etnološko društvo, Zagreb 1982, 144 str.

Die Frau in der Bauernkultur Pannoniens. V internationale wissenschaftliche Tagung, Vinkovci 1980, Redakteur **Vlasta Domaćinović**, Ethnographia Pannonica. Etnološka tribina, Sonderausgabe, Hrvatsko etnološko društvo, Zagreb 1982, 160 str.

Prvi je put u svojoj povijesti Hrvatsko etnološko društvo bilo organizator i domaćin jednom međunarodnom skupu. Prihvatilo je u Vinkovcima (18—21. XI 1980) grupu austrijskih, mađarskih i jugoslavenskih etnologa, koji se povremeno sastaju i održavaju stručna savjetovanja pod nazivom »Ethnographia Pannonica«. Svako je od tih savjetovanja posvećeno određenoj etnološkoj temi, relevantnoj za panonski kulturni prostor. Kako uz svoje zajedničke oznake te pojave izražavaju i specifičnosti uvjetovane različitim tradicijama, etničkim osobitostima, pa i društvenim sustavima toga dijela Srednje Evrope, tim su zanimljivije za znanstvenu obradu.

U Vinkovcima je bio održan peti takav skup, posvećen izučavanju položaja i uloge žene u seoskoj kulturi. Organizator simpozija je očito želio da se, nasuprot dosadašnjem sporadičnom bavljenju »ženskim pi-

tanjem«, sada poduzme jedan kolektivan i sustavan napor, koji bi osvijetlio položaj i ulogu žene u seoskoj kulturi; da se istraže povijesni izvori i starija literatura iz koje se mogu crpiti nova saznanja, da se kritički preispitaju dosadašnje spoznaje (pa i predrasude), te poduzmu nova istraživanja o današnjem položaju žena.

Cjelokupni materijal sa savjetovanja Hrvatsko je etnološko društvo objavilo u svojoj stalnoj publikaciji »Etnološka tribina«, i to u dva izdanja: u jednom su referati svih sudionika (bez obzira na izvorni tekst) objavljeni na hrvatskom ili srpskom jeziku, a u drugom je sav materijal otisnut na njemačkom.

Prema zacrtanim područjima pristupanja temi prezentiran je i materijal u knjizi, pa se prvi dio odnosi na osvjetljavanje položaja panonske žene u proteklim razdobljima. Marija Dekanović-Helebrant analizira položaj slavonskih žena na temelju povijesnih i književnih izvora iz 18. st. (**Žena u Slavoniji u svjetlu nekih historijskih i literarnih izvora 18. stoljeća**), Maja Kožić bavi se bračnim životom slavonske graničarke u 18. i 19. st. (**Bračni život slavonske graničarske žene u svjetlu suvremenih zapisa**), dok je članak Károlya Gaála (**Uloga žene u tradicijskoj kulturi zemljoposjedničkih dobara**) zanimljiv, osim po prezentiranim činjenicama, i u teorijskom smislu.

Prilozi drugog dijela knjige bave se društvenim položajem žene. Novo je svjetlo bačeno na uvriježena stajališta o udjelu žene u poslovima, te njihovoj stvarnoj moći u obiteljskim zadrugama (Dunja Rihtman-Augustin, **O ženskoj supkulturi u slavonskoj zadrugi**). Analizirane su promjene socijalnog položaja žena i u minulim vremenima i u suvremenosti [Sylvia Engel, **Promjene u organizaciji seoskih obitelji sitnih posjednika**; Gertraud Liesenfeld, **O polazaju žene u Auerstahlu (Donja Austrija)**; Vesna Čulinović-Konstantinović, **Analiza položaja žene u dru-**

štvu i porodici (na primjeru **pa-kračke regije**)]. Upozoreno je na potrebu suptilnijeg nijansiranja u ocjeni ekonomskog položaja žene, nasuprot uvriježenom dosta grubom uopćavanju (Eszter Kisban, **Gospodarstvo i autoritet u seljačkim obiteljskim zadrugama**). Upućuje se na saznanja koja se mogu steći promatrajući položaj žena »iznutra«, pomoću njihovih autobiografija (Ilona Nagy, **Sudbine seoskih žena u pučkim autobiografijama**), te donosi nova građa o zadanoj temi (Edit Kerecsény, **Prilagodavanje nevjeste životu u zadrugi u hrvatskim selima na Muri**).

Pažnju sudionika vinkovačkog simpozija privukao je i doprinos žena panonskog bazena stvaralaštvu, te njezina uloga u folklornom izražavanju. Analizirajući slavonsku poziciju Maja Bošković-Stulli (**Žene u slavonskim narodnim pjesmama**) polazi od stajališta da pjesnički motivi ne moraju biti odraz stvarnog života, ali mogu projicirati opće predodžbe, iskustva i shvaćanja. Jerko Bezić razmatra udio žena u glazbenom folkloru s obzirom na repertoar, način izvedbe, te novo stvaranje (**Žena — nositeljica folklorne glazbe u Međimurju**). Uspoređujući djevojačko češljanje u Slavoniji i Baranji u 20. st. s arheološkim materijalom Jelka Radauš-Ribarić (**Tradicijsko djevojačko češljanje u Panonskoj Hrvatskoj**) iznosi tezu da je način pravljenja djevojačkih frizura ove regije u Hrvatskoj baština iz rimskih vremena, a Zdenka Lechner u članku **Tkalja na sjeveroistoku Hrvatske** prati proces promjene u ženskoj tekstilnoj proizvodnji od 1880. do 1945. g. U prilogu Judit Knézy (**Mađarske i hrvatske žene kao nosioci tradicije u južnom Somogyu**) provedene su komparacije nekih pojava iz materijalne kulture Hrvata i Mađara, dok Bertalan Andrásfalvy (**Položaj žene u različitim etničkim skupinama u Baranji**) analizira normirano ponašanje žena u obiteljskom životu u razdoblju od 1845. do 1900. g. Prilog sada već pokojnog nam kolege Bele Römera donosi pregršt razli-

čitih vjerovanja, magijskih ili apotropejskih ponašanja, ali i običaja koji u sebi sadržavaju i korisne racionalne propise, a vezani su za doba trudnoće i poroda (**Trudnoća, porod i babinje u narodnim vjerovanjima i običajima**).

Knjiga **Žena u seoskoj kulturi Pannonije (Die Frau in der Bauernkultur Pannoniens)** privlačna je vanjskog izgleda i grafički lijepo oblikovana (grafički urednik Maja Kozčić, autor omota Krešimir Rončević), a tekstovi su dopunjeni fotografijama, crtežima i notnim prilozima.

Aleksandra Muraj

Desanka Nikolić, Odevanje graničara Vojne krajine u XVIII i XIX veku. Srpski etnografski zbornik, knjiga 91, Srpska akademija nauka i umetnosti, Beograd 1978, 216 str. + 10 tablā.

U historijskoj sudbini naših naroda Vojna je krajina bila značajna ne samo zbog toga što je predstavljala jedinstveno vojno-obrambeno ustrojstvo (na granici austrijske i turske imperije), već i utoliko što je stanovništvu koje se u njoj nalazilo nametnula određeni način života. Bez obzira na različito etničko porijeklo i raznovrsne kulturne tradicije graničari su razvili specifični oblik svakodnevnog života i kulture, kojim su se razlikovali od svojih vojno-neobveznih susjeda, »paora«. U svim konotacijama od kojih se taj amalgam života sastojao odijevanje je predstavljalo jednu od prepoznatljivih oznaka, i kao takvo izazvalo interes autorice ove studije, a zatim i snagu da se upusti u istraživanje fenomena kojem su staze spoznavanja bile još posve neraskršene.

Nametnuvši si zadatak da »...odevanje naoružanog graničarskog življa, shvaćeno u celini, pre svega rekonstruišemo, a zatim proučimo njegove osnovne tipske i stilske osobine da bismo utvrdili u kojoj meri su ga isticale kao specifični, graničarski vid oblačenja« (str. 195),